

Վրաստանի կათավարություն

Պետական միջգերատեսչական հանձնաժողով

**Հաշտության և քաղաքացիական իրավահավասարության հարցերով Վրաստանի
պետական նախարարի աշխատակազմ**

**Հանդուրժողականության և քաղաքացիական ինտեգրման
ազգային հայեցակարգի և 2013 թվականի գործնական պլանի կատարման
հաշվետվություն**

Փետրվար, 2014 թ.

**Հաշտության և քաղաքացիական իրավահավասարության հարցերով Վրաստանի
պետական նախարարի աշխատակազմ**

Հասցե՝ Թբիլիսի, 0134, Ինգոբրոկվա փողոց թիվ 7, Կառավարության գրասենյակ, 5-րդ հարկ

Հեռախոս՝ +995 32 2923299, +995 32 2922632

Կայք-էջ՝ www.smr.gov.ge

Էլ.-փոստ՝ tinagog@hotmail.com

1. 2014 թվականի հունվարի 1-ից Վերինտեղրոման հարղերոլ Վրաստանի պետական նախարարի աղխատակաղմը անվանոմը փոխեղ և կատավարոլոլոլոլ ողողմամր ստաղավ նոլ անվանոմ՝ Հաղտոլոլոլոլ և քաղաքաղիական իրավահավասարոլոլոլոլ հարղերոլ Վրաստանի պետական նախարարի աղխատակաղմ:

- Ք.Թրիլիսիի Սակրեղոլոլոլոլ,
- Քվեմո-Քարթլիի երկրամատոմ պետական լիաղոր-նահանղապետի վարղոլոլոլոլոլ,
- Սամղիե-Ձավալիեթի երկրամատոմ պետական լիաղոր-նահանղապետի վարղոլոլոլոլոլ,
- Կալիեթի երկրամատոմ պետական լիաղոր-նահանղապետի վարղոլոլոլոլոլ,
- Վրաստանի նախաղահի վարղոլոլոլոլ,
- Աղղալին Անվտանղոլոլոլ խորհրղի աղխատակաղմը,
- Վրաստանի խորհրղարանի աղղալին զրաղարանը,
- Սպորտի և երիտասարղոլոլոլոլ զորղերոլ նախարարոլոլոլոլ,
- Վրաստանի Ներքին զորղերի նախարարոլոլոլոլ:

Միղղերատեսղական հանղնատղղոլղը համաղորղակղոլոլ է Վրաստանի խորհրղարանի համապատասղիան կոմիտեի, տեղական ինքնակատավարոման մարմինների, ժղղոլղղական պաղտպանի աղխատակաղմի, քաղաքաղիական հասարակոլոլոլոլ ներկաղաղոլղիղների և միղղաղղալին կաղմակերպոլոլոլոլների հետ: Հանղնատղղոլղը սիստեմատիկաքար վարոլոլ է նիստեր և կաղմակերպոլոլ աղխատանքալին հանղիպոլոլոլներ:

2013 թվականին կատարաղ զորղոլոլոլոլոլոլոլ արտաղոլղղ համապարփակ հաղվետվոլոլոլոլոլ մղակվել է պետական միղղերատեսղական հանղնատղղոլղի անղամների և Հաղտոլոլոլ և քաղաքաղիական իրավահավասարոլոլոլոլ հարղերոլ պետական նախարարի աղխատակաղմի միասնական աղխատանքալին խմբի ինտենսիվ աղխատանքի արղոլոլոլոլոլ:

Հատկանղական է, ող սոլյն հաղվետվոլոլոլոլ արտաղոլղղում է Վրաստանի զորղաղիղ և օրենսղիղ իղխանոլոլոլոլ կղղմիղ իրականաղմաղ զորղոլոլոլոլոլոլ Հալեղակարղոլ սահմանվաղ վեղ ոաղմավարական ողղղոլոլոլոլոլ: օրենքի զերակալոլոլոլ, կրթոլոլոլ և պետական լեղոլ, մեղիա և տեղեկատվոլոլոլոլ մատղելիոլոլոլ, քաղաքական ինտեղրոլոլ և քաղաքաղիական մասնակղոլոլոլ, սղղիալական և տարաղաղղղանալին ինտեղրոլոլ, մղակոլյթ և ինքնաղղի պահպանոլոլ:

1. Օրենքի զերակալոլոլոլ

Գնչոնների գրանցում

2013 թվականի ընթացքում Վրաստանի արդարադատության նախարարության պետական սերվիսների զարգացման գործակալությունը, «Նորարարությունների և բարեփոխումների կենտրոն» ոչկառավարական կազմակերպության և փոքրամասնության հարցերով եվրոպական կենտրոնի (ECMI)-ի հետ համագործակցությամբ աշխատում էր գնչոնների գրանցման հարցի վրա: Գնչոնների հաշվառման գործընթացը սկսվել է 2012 թվականին: Անցկացված գործունեության արդյունքում հաստատվեց, որ փաստաթղթավորման հետ կապված հիմնախնդիր ուներ 81 գնչու: Կարգավորվեց 18 գնչուի գրանցման և հնքության վկայական չունենալու խնդիրը: 13 գնչուի նկատմամբ սահմանվեց ծննդյան իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստը, իսկ 2 գնչուի շնորհվեց քաղաքացիություն չունեցող անձի կարգավիճակ:

2013 թվականին «Նորարարությունների և բարեփոխումների կենտրոն» ոչկառավարական կազմակերպությունը իրականացրեց 5 գնչուի Գործի ուսումնասիրում և տվյալների որոնում: Նաև որոշվեց, որ ծննդյան իրավաբանական արժեք ունեցող փաստը սահմանելու նպատակով Պետական սերվիսների զարգացման գործակալությունում կատարվեր գործերի մտցում:

2013 թվականի վիճակագրական տվյալներ գնչոնների գրանցման մասին

Գործի վարույթի կատեգորիա	Ընդհանուր գումար	Ավարտվեց վարույթը	Գործի վարույթը ընթացքի մեջ է
Քաղաքացիության սահմանում	11	11	
Քաղաքացիություն չունեցող անձի կարգավիճակ	10	8	2
Ծննդյան փաստ	2		2
Ընդհանուր գումար	23	19	4

Վրաստանում ներքին գործերի նախարարության (ՆԳՆ) գործունեությունը

Հատկանշական է, որ հաստատվեց Վրաստանի ներքին գործերի նախարարության համակարգի զարգացման 2013 թվականի ռազմավարությունը, որտեղ առանձնահատուկ ուշադրություն հատկացվեց ազգային փոքրամասնությունների

Աղղային փողրամասնօղլուննեղրօղ րնակեղլաղ տարաղաղղեղաննեղրի (Մամղխե-ղաղվաղխեղթի, Քվեղնօ-Քարթղլիի, Կաղխեղթի) եղկրամասային վարղլօղլան ղորղօննեղլօղլունը

Մամղխե-ղաղվաղխեղթի պեղտական լիաղղոր-նահանղաղպեղտի վարղլօղլան կողղմիղ աղղային փողրամասնօղլուննեղրի նեղրկայաղցօղղիղնեղրի դիղմօննեղրին արղաղանղրը կատարղլօղմ եղ օղրենղրօղ սահանղվաղղ ընթաղցակարղեղրի պահպանօղլայաղր: Փողրամասնօղլուննեղրի նեղրկայաղցօղղիղնեղրի համար ղն ստեղղղղլ լեղղվական պատնեղղի հիղմնաղխնղիղրնեղր, նրանղ համաղպատասղխան րանաղղոր պարղղաղրանօղմնեղր տրղլօղմ էին մայղրենի կամ նրանղ համար հասկանաղլի լեղղօղմնեղրօղ, իսկ ղրաղղոր պատասղխաննեղրը տրղլօղմ էին պեղտական լեղղղլօղ: Մօնիղղիպաղլիտեղտային վարղլօղլուննեղրօղմ ղորղօղմ է «Մեկ պատօղհանի» սկղղրօղմը, ինղը քաղղաղքաղղիղնեղրին հնարաղղորղլօղլուն է տաղլիս նղղաղղ ժամանակ կորղնեղ, ցանկաղցաղղ դեղպղօղմ նրանղ հանղղիպղօղմ են համաղպատասղխան ծաղաղլօղլուննեղրը: Եղկրամասային վարղլօղլուննեղրի ծաղաղլօղլուննեղրը օղրենղրօղ սահանղվաղղ ժամկեղտնեղրօղմ արղաղանղրօղմ են քաղղաղքաղղիղնեղրի րանաղղոր և ղրաղղոր դիղմօննեղրին:

Քվեղնօ Քարթղլիի պեղտական լիաղղոր-նահանղաղպեղտի վարղլօղլունօղմ անղկաղցղղեղղի նորղղաղկի աղղխատանղրնեղր օղրենղրի ղեղրակաղլօղլան պաղղաղպանօղլան տեղսանկղլունիղ: Մօնիղղիպաղլիտեղտնեղրի հանղրային աստիղղանաղղորնեղրի իղրաղվական ղիտեղլիղրնեղրի մակարղղակի հեղտաղղա րարղղաղցման համար ամիսը մեկ անղամ կանղնաղղոր կեղրպղղ անղ էին կաղցղլօղմ տեղեկատղղական հանղղիպղօղմնեղր և վարղղանղրնեղր Վրաստանի օղրենսղղրօղլօղլունօղմ ղողլօղլուն օղմնեղցողղ և նորամօղտ նորղլօղլունեղրը սղղղորղեղլօղ համար:

ղաղղողղլօղլայաղր ղարղունակղօղմ եղ աղղխատանղրը քաղղաղ Մաղննեղլի արղղարաղղատղլօղլան տղօղնը, որը հնարաղղորղլօղլուն եղ տաղլիս քաղղաղքաղղիղնեղրին սպասարկղօղմ ստանաղլ արաղղաղցղղաղղ կարղղղ: Աղանղնահատղղկ ողղաղղրօղլուն եղ հատկաղցղլօղմ եղիտասարղղլօղլան դաստիարակղլօղլանը-ղարղաղցմանը, նրանղ ղիտակցղլօղլան րարղղաղցմանը: Նրանղ համար Մահանաղղրղլօղլայաղր ղնորղիղաղղ իղրաղղունղրնեղրի պարղղաղրանման նպատակղղղ կաղղմակեղրպղղլօղմ էին սեղմիղնարնեղր:

Կաղխեղթի պեղտական լիաղղոր-նահանղաղպեղտի վարղլօղլունը տեղական իղղխանղլօղլան միղղոցղղղ, աղղային փողրամասնօղլուննեղրին իստրականղլօղլան հարղղակղլօղլուննեղրիղ արղղլունաղղեղտ պաղղաղպանղլօղլունը աղպահղղվաղղրեղլօղ նպատակղղղ իղրականաղցնղօղմ եղ աղղային և կրղնական անհանղղորղղողականղլօղլան և րսեղնղֆողրիական վեղրաղրեղրմղնղրի հնարաղղոր դրսնորղլօղլուննեղրի սղիստեղմատիկ մղնիտորղիղնղ:

II. Կրթղլօղլուն և պեղտական լեղղօղ

სამათაჟინი դაჟროგ

2013 թվականի հուլիսի 15-ից մինչև օգոստոսի 5-ը Բակուրխանում (երկու հերթափոխով) կայացավ სამათաჟին դაჟროგ, որին ընդգրկված էր 216 մասնակից (36 ուսուցիչ, 180 ադրբեջանցի և հայ աշակերտ): Ծրագիրը նախատեսում էր ինտերակտիվ մեթոդով (մարզա-առողջական վարժություններով, խաղերով, ուրախ մեկնարկներով) վրաց լեզվի ուսուցում: Սამათաჟին դաჟրոցում հաղորդակցության միակ լեզուն վրացերենն է, ինչը ակտիվացնում է պետական լեզվի տիրապետումը:

Վրաց լեզվի տներ

2012 թվականից ընթանում է «Սովորեցնենք վրացերենը, որպես երկրորդ լեզու» ծրագրով ուսուցիչների աշխատանքի տեղավորում լեզվի տներում: Ծրագրին մասնակցող մարզիչ-ուսուցիչները ինտենսիվորեն վարժանքներ են անցկացնում և սովորեցնում են վրացերեն տեղական բնակչությանը:

2013 թվականին Իորմուղանլոյի և Մառնեուլի լեզվի տներում աշխատանքի տեղավորվեցին վերը նշված ծրագրի մարզիչ-ուսուցիչներ: Նրանք շարունակում են տեղի ուսուցիչներին և համայնքի ներկայացուցիչներին սովորեցնել վրաց լեզու:

Փոխանակման և բարեկամական նախագծեր

«Սորեցնենք վրացերենը, որպես երկրորդ լեզու» ծրագրի մասնակիցների 53% ընդգրկված էր փոխանակման ծրագրերի պլանավորման և իրականացման մեջ: Հայկական և ադրբեջանական դպրոցները բարեկամացան տարբեր տարածաշրջանների վրացական դպրոցների հետ: Մարզիչ-ուսուցիչներ գտան գործընկեր դպրոցներ Վրաստանի տարբեր տարածաշրջաններում (Թբիլիսի, Գուրջաանի, Գորի, Գարդաբանի, Սագարեջո, Չաքվի, Ջեստափոնի, Խաշուրի և այլն) և կազմակերպեցին փոխանակման միջոցառումներ՝ միմյանց մոտ այցելություն և միասին բնակություն 1 շաբաթվա ընթացքում, դասերին ներկա գտնվել, ընդհանուր համերգ/ներկայացումների պատրաստում, տարբեր կերակրատեսակների ծանոթացում, վրաց ուղղափառ, հայ առաքելական եկեղեցիների, մզկիթների և այլ մշակութային հուշարձանների դիտում: 2013 թվականին նշված ծրագրի բյուջեն կազմեց 1 435 803 լարի:

Ծրագիր «Վրաց լեզուն ապագա հաջողության համար»

Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարության ՀԻԻԱ Ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման ազգային կենտրոնը իրականացնում է «Վրաց լեզուն ապագա հաջողության համար» ծրագիրը: Ծրագրի նպատակն է օժանդակել Վրաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների ինտեգրմանը և ոչվրացալեզու դպրոցներում վրաց լեզվի ուսումնառության/ուսուցման որակի բարելամանը: Նշված նպատակին հասնելու համար ծրագրի շրջանակներում երկու

2012-2013 ուսուոննակն տարուոն ուսուոննակն օլիոննակն անցկացվեցին Վրաստանուոն գործող բոլոր հանրակրթական հիոննակննեռնուոն, այդ թվուոն ոչկրացակեգու դպրոցնեռնուոն: Նշված դպրոցնեռնուոն անցկացվեց հայերեն, անգլիական և ռուսերեն լեգուոնեռնուոն, իսկ ոչկրացակեգու դպրոցների աշակերտները մասնակցեցին նաև վրաց լեգվի օլիոննակն:

Վրաց լեգու ոչկրացակեգու	1749
Դպրոցների համար	
Առարկաներ անգլիական.	2110
Առարկաներ հայեր.	3177
Առարկաներ ռուս.	1296

Երրորդ փուլի հիոննակն վրաց քոնցեքցիոն հաղթող աշակերտները, այդ թվուոն անցկացվեցին փոքրամասնուոննակն ներկայացուցիչները: Մասնավորակեգ, վրաց լեգվից հաղթողների շրջանուոն հինգ հայակեգու և մեկ անգլիականակեգու աշակերտ, օտար լեգվից հաղթողների շրջանուոն էին երեք հայակեգու աշակերտներ:

Դպրոցի ավարտական քննուոննակններ

Հատկանշական է, որ 2012-2013 ուսուոննակն տարուոն դպրոցների ավարտական քննուոննակնները կենտրոնացված ձևով չանցկացվեցին: Քննուոննակնները անմիջականորեն դպրոցները անցկացրեցին: 2012-2013 ուսուոննակն տարվա դպրոցների ավարտական քննուոննակնների հիոննակն վրաց, լրիվ ընդհանուր կրթուոննակնը հաստատող փաստաթուղթ ստացավ

- Հայակեգու աշակերտ - 1257
- Անգլիականակեգու աշակերտ – 2151
- Ռուսակեգու աշակերտ - 1209

Անցկացվեցին փոքրամասնուոննակնների ներկայացուցիչների համար բարձրագույն կրթուոննակն մատչելիուոննակն բարեկարգուոն

Բարձրագույն ուսուոննակն հաստատուոննակններուոն վրաց լեգվի նախապատրաստուոննակն ծրագրով հանձնել կարող է Վրաստանի ցանկացած քաղաքացի, եթե նա ընդհանուր ունակուոննակնները կհանձնի հայերեն և անգլիականերեն լեգուոնեռնուոն): Լեգվի մեկամյա նախապատրաստական դասընթաց անցնելուց և 60

«Իմ սիրելի վրացական պատմվածքը» և «Իմ սիրելի ադրբեջանական խոսքը», հաղթողները պարգևատրվեցին դրամական պարգևներով, վկայագրերով և ամառային ճամբարների ուղեգրերով: Բոլնիսի ադրբեջանցի և վրացի երիտասարդները, ինչպես նաև Նինոծմինդայի հայալեզու երիտասարդները մասնակցեցին ամառային ճամբարին Անակլիայում (2012 թ.) և Լոպոտայում (2013 թ.): Երիտասարդները հանգստյան հետ միասին մասնակցում էին վարժանքների հետևյալ թեմաներով. «Հանդուրժողականություն», «Ինչ է նշանակում լինել քաղաքացի», «Պետական լեզու և փոքրամասնությունների իրավունքները» »CV և մոտիվացման նամակ գրել», «Հակամարտությունների կարգավորման այլընտրական ուղիներ»:

Բոլնիսի սովորող-երիտասարդության միջմշակութային կենտրոնի երիտասարդները մասնակցում էին «SOS – CULTURAL» նախագծին, որը շարունակվեց մեկուկես տարի (2012-2013) և միաժամանակ ընթանում էր Հայաստանում և Վրաստանում: Վարժանքների շարքում (հանուրժողականություն, թիմային աշխատանք, բազմազանություն, էկոլոգիա, հաղորդակցություն) մասնակցում էին բոլնիսցի վրացիներ, Քվեմո Բոլնիսի ադրբեջանցի և Բոլնիս գյուղի հայ երիտասարդներ: Նախագիծը իրականացնում էր «DVV international» նախագիծը:

III. Մեղիա և տեղեկատվության մատչելիություն

Վրաստանի հանրային հեռարձակում

Վրաստանի հանրային հեռարձակումը, որը օրենսդրությամբ ստանձնել է պարտավորություն պատրաստելու հաղորդումներ փոքրամասնությունների լեզուներով, 2013 թվականին հեռուստադիտողին առաջրկեց մի քանի նորացված հեռուստանախագիծ: Նույնպես հատկանշական է, որ ամենօրյա արխագերեն, օսերեն, հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով հաղորդումներին 2013 թ. հունիսի 1-ից ավելացավ նաև ռուսերեն լրատվական թողարկումը: Այստեղից ելնելով, հանրային հեռարձակումը ամեն օր լուսաբանում է երկրում ընթացող գործընթացները և աշխարհի նորությունները 5 լեզուներով, արդեն ուղիղ (կենդանի) եթերով 2-րդ Ալիքի վրա, լավագույն: 20:00-21:00 ժամին:

Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով հեռարձակման խմբագրությունների տեխնիկական ռեսուրսը մեծացավ, ավելացան խմբագիրները և վարողները: Բացի դրանից, շարունակվեց համագործակցությունը տարածաշրջանային հեռուստարձակությունների հետ, որոնք տարածում են հանրային հեռարձակման տեղեկատվական թողարկումները տարբեր լեզուներով:

2012-2013 թ.թ. Հանրային հեռարձակման կողմից ձեռք բերվեց հեռուստատեսային սեզոնի համար տեղական հեռուստարձակության լավագույն եթերային ժամանակը (այսպես կոչված «Պրայմ թայմ» 20:00-ից մինչև 23:00 ժամը):

Քվեմո Քարթլիի հեռուստա-ռադիո ընկերություն՝ Ռուսթավի 4-րդ ալիքի և Բոլնիսի «Բոլնել» եթերում հաղորդվում է ադրբեջանալեզու «Մոսմբեն»: *Ձուգդիդի »Օդիշ»-ով* հաղորդվում է «Մոսմբեն» արխիվներն լեզվով, իսկ Նինոծմինդայի ՏՎ «Փարվանայով» «Ախալցխեն 9-րդ ալիքով» և Ախալքալաքի «ATV 12»-ով հաղորդվում է «Մոսմբեն» հայերեն լեզվով: Այս արտադրանքը տարածաշրջանային հեռուստատեսություններին փոխանցվում է հատուկ համացանցային սերվիսի միջոցով:

Ամեն օր պատրաստվում է լրատվական բլոկ, որը պարունակում է 10 – 15 լրատվական նորություն: յուրաքանչյուր պուժեի տևողությունը միջին հաշվով 1 րոպե է: Մեկ լեզվով թողարկումը միջինը 9-10 րոպե է շարունակվում: Տեղական կայաններն իրավունք ունեն հավելյալ կրկնել հաղորդումները առավոտյան և երեկոյան ժամերին: Բացի դրանից, ազգային փոքրամասնությունների խմբագրությունները իրենք ունեն հնարավորություն պատրաստել ռեպորտաժ իրենց հետաքրքրող թեմաներով, ինչը նրանք 2013 թվականին բազմիցս են իրականացրել:

Ռադիոհաղորդում

Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով հաղորդում ընթանում է *«Առաջին Ռադիոյի»* եթերով: Ներկայումս Վրաստանի *հանրային հեռարձակման* ռադիոէթերով հաղորդվում է *«Ազգային «Մոսմբեն»-ի* նորությունների լրահավաքի աուդիոտարբերակը ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով: Արխիվական, օսական, ադրբեջանական և հայկական լեզուներով լրատվական թողարկումների հետ մեկտեղ շաբաթական մեկ անգամ պատրաստվում է նաև ռադիոծրագիր քրդական լեզվով:

Թոք-շոու «Մեր բակը»

«Դիտողի հետաքրքրությունների հաշվառումով «Մեր բակը» թոք-շոուն հոկտեմբերի 1-ից փոխեց ձևաչափը: Ներկայումս այն եթեր է դուրս բերվում ամսական 4-անգամ, որպես լիարժեք ֆիլմերի շարք տարբեր ազգային, կրոնական խմբերի մասին, որոնք բնակվում են Վրաստանում: Հաղորդումն ունի երկու վարող: 2013 թվականին ստեղծագործական խումբը պատրաստեց ֆիլմեր, որոնցում արտացոլված է Վրաստանում բնակվող քրդերի, ասորիների և հրեաների պատմությունը և առօրյան, ինչպես նաև ֆոտո-արվեստագետների, ժողովրդական նվագարանների և ազգային տարազի պատմությունը և բազմաթիվ այլ հետաքրքրական թեմաներ առաջարկվեցին «Մեր բակի» կողմից:

Ընտրությունները և Հանրային հեռարձակումը

Ընտրողի համար հավասար պայմանների ապահովման նպատակով նախագահական ընտրությունների ժամանակաշրջանում ազգային փոքրամասնությունների խմբագրությունը ակտիվորեն համագործակցում էր Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի հետ: Թարգմանվեցին ԿՀՀ-ի նախընտրական տեղեկատվական կլիպները հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով, իրականացվեց ոչ մեկ կարևոր բանավեճի սուրդոթարգմանություն, դրանց բաժանումը տեղական

Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ ընտրողների իրազեկման նպատակով, հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով թարգմանվեց ԿԸՀ-ի 11 գովազդային հոլովակ, որոնք տեղադրվեցին Մամցիե-Ջավախեթի և Քվեմո-Քարթլիի տարածաշրջանային հեռուստատեսությունների էթերում:

Ընտրողների իրազեկման նպատակով, Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովի կայք-էջում (www.cesko.ge) «Ազգային փոքրամասնություններ» բաներում տեղադրվեցին 2013 թվականի նախագահական ընտրությունների համար հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով թարգմանված ընտրական նյութերը: Նշված տեղեկատվությունը, լրացուցիչ տեղադրվեց սոցիալական ցանցում, ԿԸՀ-ի պաշտոնական Facebook էջում: .

Ինչպես նաև Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի պաշտոնական կայք-էջին (www.cesko.ge), Համընդհանուր ընտրացուցակում գոյություն ունեցող տվյալները մատչելի դարձան հոծ բնակեցված տարածաշրջաններում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար նրանց հասկանալի լեզուներով՝ հայերեն և ադրբեջաներեն:

Նախագահական ընտրությունների համար, հոծ բնակեցված տարածաշրջաններում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ ընտրողներին ըստ անձնական տվյալների, երկու փուլով բաժանվեցին ընտրողների տվյալների քարտեր, որոնց նպատակն էր ընտրողի իրազեկում քվեարկության օրը ձայն տալու ընտրական տարածքի և տեղամասի տեղադրության վայրի մասին: Այն դեպքում, եթե ընտրողի տվյալները սխալ կամ ճիշտ չէին լինի, հետաքրքրվող անձինք հավելյալ տեղեկություն կարող էին ստանալ ԿԸՀ-ի կոնտակտ-կենտրոնի օպերատորների օգնությամբ, հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով: Ինչպես նաև ընտրողների քարտերի հետ միասին 2-րդ փուլում բնակչությանը բաժանվեց ընտրողի հուշաթերթիկ (հայերեն և ադրբեջաներեն), որտեղ նկարագրված էին քվեարկության օրվա ընթացակարգերը:

Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով թարգմանված ընտրական փաստաթղթեր

Վրաստանի նախագահի ընտրությունների համար 73 ընտրատարածքային հանձնաժողովում ստեղծվեց 3655 ընտրական տեղամաս, այդ թվում 338 տեղամաս ազգային փոքրամասնություններով հոծ բնակեցված շրջաններում: Ազգային փոքրամասնությունների համար հավասար ընտրական միջավայր ստեղծելու նպատակով, հանձնաժողովի 1502 հայ և 966 ադրբեջանցի անդամների համար թարգմանվեցին և տպագրվեցին ընտրական փաստաթղթերը: Ազգային փոքրամասնությունների ընտրողների համար հոծ բնակեցված շրջաններում թարգմանվեցին և տպագրվեցին տարբեր տեսակ ընտրական փաստաթղթեր:

նախագիծ, **6 631 499** լարի ընդհանուր արժողությամբ, իսկ **Սամցիսե-Ջավախեթիում՝ 430-ից** ավելի նախագիծ **3 605 112** լարի ընդհանուր արժողությամբ:

Գյուղատնտեսության ճյուղում, մասնավորապես, մանր ֆերմերային տնտեսությունների և ասոցիացիաների ստեղծման և զարգացման գործում ազգային փոքրամասնությունների մասնակցության նպատակով, տարածաշրջանային զարգացման գործակալությունները ինտենսիվորեն կազմակերպում են թեմատիկ հանդիպումներ, վարժանքներ և սեմինարներ տեղական ձեռներեցների, այդ թվում ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար:

Ազգային փոքրամասնությունների տնտեսական և սոցիալական ինտեգրման ամրապնդման նպատակով, Վրաստանի տարածաշրջանային զարգացման և ենթակառուցյի նախարարությունը առանձնահատուկ նշանակություն է շնորհում միջազգային (տրանս-սահմանային) համագործակցության զարգացմանը (առաջին հերթին Հայաստանի և Ադրբեջանի հետ): Երկրի ռազմավարական նպատակ է ներկայացնում աջակցությունը՝ Քվեմո Քարթլիի, Սամցիսե-Ջավախեթի, Կախեթի մերձսահմանային համագործակցության, տարածաշրջանների կայուն զարգացման, դրանց մրցունակության բարձրացմանը:

VI. Մշակույթ և ինքնագոյի պահպանում

Անցած տարիների նման, 2013 թվականն էլ աչքի է ընկնում մշակույթի աջակցության նպատակով անցկացված բազմազան միջոցառումներով, որոնք ծառայում էին ինչպես ազգային փոքրամասնությունների ինքնագոյի, այնպես էլ նրանց մշակութային ժառանգության պահպանմանը և զարգացմանը: Վերը հիշատակվածի աջակցության նպատակով իրականացվեցին տարբեր տեսակի միջոցառումներ. փառատոներ, մրցույթներ, ցուցահանդեսներ, հիշատակի երեկոներ, միջմշակութային երկխոսություններ, գրական-ճանաչողական շնորհանդեսներ և այլն:

Վրաստանի ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի պահպանման-զարգացման, հանրաճանաչության, վրացական մշակութային տարածքում ինտեգրման տեսակետից **Վրաստանի մշակույթի և հուշարձանների պահպանության նախարարությունը** 2013 թվականին օժանդակեց մի շարք նախագծերի իրականացմանը.

- Իրականացվեց «Վրաց-հայկական և վրաց-ադրբեջանական տեղեկատվական «Միասնական Վրաստան», համակարգչային մեգա-խաղը, որի նպատակն է ազգային փոքրամասնություններով հոծ բնակեցված Վրաստանի տարածաշրջաններում և մայրաքաղաքում հայ և ադրբեջանալեզու բնակչությանը ծանոթացնել Վրաստանի մշակույթի բազմազանությանը, սովորեցնի վրաց լեզուն և նպաստի նրանց ինտեգրմանը վրացական մշակութային տարածքում:
- ՀԻԻԱ Միրզա Ֆաթալի Ախունդովի անվան ադրբեջանական մշակույթի թանգարանը իրականացրեց նախագիծ, որի նպատակն էր Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջանում, ադրբեջանցիներով հոծ բնակեցված գյուղերում, պահպանել

ևդրեղևնևկևն՝ ձեղքի ևշխևտևնքոլ գորգեր գործելո ևվևդոլթևնրի վերևկևնգնոմը: Թևնգարևնին կից ստեղծվեցին գորգեր գործելո խմբևկևներ, որտեղ երիտևսարդ սերոնդը տիրևպետոմ է ձեղքոլ գորելևններ և գորգեր գորելո տեխնոլոգիևն: Նրևնց կողմից ստեղծվևծ ևշխևտևնքևների գոցևհևնդես կևզևմևկերևլեց 2013 թվևկևնի դեկտեմբերին:

- Հրատարևկվեց օս գրող և հևսարևկևկևն գործիչ Գիորգի Ձուզևկի բևնևստեղծոլթոլոնների երկլեզո (վրևցերեն-օսերեն) ժողովևծոն «Օսևկևն ոռևմևն» վերևգրով: Նևխևզծի հեղինևկևն է և(և)իև «Կովկևսևյևն խճևնկևր»ը: Ժողովևծոլի շնորհևնդեսը տեղի ունեցևլ գրողի տևնը:
- Վրևցերեն հրատարևկվեց հևյտնի հևյ գրող Գևզիկ Դևվթևյևնի ստեղծևգործոլթոլոնների ժողովևծոն: Նշվևծ հրատարևկոլթոլոնի շնորհևնդեսը կևյևցևլ նևխևրարոլթոլոնոմ, որին ներկև էին ևնձևմբ Գևզիկ Դևվթևյևնը, Հևյևստևնի և Վրևստևնի գրողների միոլթոլոնի ներկևյևցոցիչներ:
- Վրևստևնի թևտրոնի, երևծշտոլթոլոնի, կինոլի և պարարվեստի պետևկևն թևնգարևնոմ կևզևմևկերևլեց վրևց-հրեևկևն մշևկոլթոլոնի հարևբերոլթոլոններն արտևցոլող գոցևհևնդես:
- Վրևստևնոմ բնևկվող լեհ կևնևնց »Բարեկևմոլթոլոն» ևսոցիևցիևն՝ մևյիև ևմևին նշեց Լեհևստևնի օրերը: Այդ կևպևկցոլթոլոնի Վրևստևնոմ հյոլրընկևլեց Հյոլսիևյևն Կովկևսի լեհևկևն հևմևյևնի դեկևվարը՝ 30 հոզիևնոց պևտովիրևկոլթոլոնի հետ միևսին:
- Դ.Շևարդնևձեի ևնվևն ևզգևյին պևտկերևսրևհոմ կևզևմևկերևլեց վրևցի հրեևների մշևկոլթոլոնի ժևռևնգոլթոլոնը արտևցոլող գոցևհևնդես:
- Վերինտեզրմևն հարցերոլ պետևկևն նևխևրարի ևշխևտևկևզմի նևխևձեռնոլթոլոնի և մշևկոլթոլոնի և հոշարձևնների պևհևյևնոլթոլոնի նևխևրարոլթոլոնի ևշևկցոլթոլոնի, տեղի ունեցևլ փևռևտոն «Մեկ երկնքի տևկ», որին մևսնևկցեցին ևզգևյին փոքրևմևսնոլթոլոնների երեխևները՝ երևծշտևկևն դևյրոցների սևներ և ևզգևզրևկևն հևմոլթոլոններ:

Քևղևք Թրիլիևիի քևղևքևպետարևնի կողմից իրևկևնևցվևծ մշևկոլթոլոնի նևխևզծեր.

Ք.Թրիլիևիի քևղևքևպետի կևզևմևկերևլևմբ, Երևն քևղևքից Վրևստևնոմ հյոլրընկևլեց հևյ նկարիչը և ևնցկևցրեց հևնդիևյոմ Թրիլիևիի քևղևքևպետարևնի թիվ 1 նկարչևկևն դևյրոցի ևշևկերտների հետ: Այս նոլյն ծրևզրի շրջևնևկներոմ Թրիլիևիի թիվ 98 հևնրևյին դևյրոցի ևշևկերտները նոլյնպես հյոլրընկևլեցին Երևնի ևմենևհևյտնի կրթևկևն հևմևլիրներից մեկոմ, որտեղ արդեն մի քևնի տարի է, իրևկևնևցվոմ է վրևց լեզվի ուսոցոմ:

Թրիլիևիի քևղևքևպետարևնի արվեստի դևյրոցներոմ իրևկևնևցվոմ են մի քևնի կրթևկևն-ձևնևշողևկևն նևխևզիծ և վարևպետոլթոլոնի դևս, որի որոշևկի մևսը հևտկևցվոմ է ևզգևյին փոքրևմևսնոլթոլոնների ներկևյևցոցիչ թրիլիևեցի արվեստևզետի ստեղծևգործոլթոլոններին ձևնևթոցմևնը և հևնրևձևնևշոլթոլոնը:

Այս սեգմենտում ակտիվորեն ընդգրկվեցին ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ աշակերտներ:

Տարվա ընթացքում անցկացված նախագծերին և միջոցառումներին ակտիվորեն ընդգրկված էին ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչները:

Վրաստանի խորհրդարանի ազգային գրադարանի կողմից անցկացված միջոցառումներ

Վրաստանի խորհրդարանի Ազգային գրադարանը ակտիվորեն համագործակցում է տարբեր պետական հիմնարկությունների, ժողովրդական պաշտպանի աշխատակազմին կից գործող հանդուրժողականության կենտրոնի, Վրաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների համայնքների հետ:

Գործընկեր կազմակերպությունների հետ սերտ համագործակցության արդյունքում 2013 թվականին Ազգային գրադարանում անցկացվեց 14 միջոցառում: Այդ թվում գեղանկարչական և ֆոտո-ցուցահանդեսներ, համերգներ, գրքերի շնորհանդեսներ: Միջոցառումներին բազմիցս ցուցադրվեցին ազգային փոքրամասնությունների մասին Ազգային գրադարանի ֆոնդերում պահպանվող հազվագյուտ նյութեր:

Վերինտեգրման հարցերով պետական նախարարի աշխատակազմի նախաձեռնությամբ և Վրաստանի խորհրդարանի Ազգային գրադարանի աջակցությամբ, տարվա ընթացքում անցկացվեցին Հյուսիսային Կովկասյան ժողովուրդների պատմության, բանահյուսությանը և մշակույթին նվիրված երեկոներ և շնորհանդեսներ: Այդ թվում, հատկանշական է չէլեն և ինգուշ ժողովուրդի վտարման 69-րդ ամյակին նվիրված հիշատակի երեկոն, քիստ գրողներ Խ.Խանգոշվիլիի և Դ.Պանկելի «Աբրագներ» գրքի վրացերենից ռուսերեն թարգմանության շնորհանդեսը:

2013 թվականին Վրաստանի սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարությունը ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ երիտասարդության աջակցության և հասարակությանը նրանց ինտեգրման նպատակով բազմաթիվ ծրագիր և միջոցառում իրականացրեց: Այդ թվում.

- Ադրբեջաներեն, արխագերեն, օսերեն, ռուսերեն լեզուներով ռադիո բեմադրությունների տեսքով ներկայացվեցին Վաժա-Փշավելայի «Հյուր-հյուրընկալը», որը ձայնագրվեց DVD երիզի վրա (պատրաստվեց 5 000 հատ) և բաժանվեց սովորող-երիտասարդությանը:

Անցյալ տարվա հունիսի 21-ին Թբիլիսիում հյուրընկալվեցին Շահումյան գյուղում բնակվող վրացի տարհանվածները և հայ երիտասարդները:

Հունիսի 1-ին Ախմետայի շրջանի գյուղերից ժամանած աշակերտները էքսկուրսիա կատարեցին Թբիլիսիում: Աշակերտները դիտեցին ազգագրական թանգարանը, ներկա գտնվեցին Խրիդոլի մարտական արվեստի ներկայացմանը և մասնակցեցին

տարբեր խաղարկությունների: Այսպես, շրջանում բնակվող երիտասարդները ներկա գտնվեցին Թբիլիսիի Սպորտի պալատում ընթացող Եվրոպայի չեմպիոնատին:

Հունիսի 8-ին Վանի մունիցիպալիտետի ճղվիշի գյուղում տեղի ունեցավ մրցույթ «Գալաքտիոնոբա 2013», որին մասնակցեցին Գարդաբանի և Մառնեուլի ազգային փոքրամասնությունների ոչվրացալեզու ուսումնական հաստատությունների ներկայացուցիչներ:

Մուլտիէթնիկական փառատոն

Հոկտեմբեր ամսին Լազոդեխի արգելանոցի տարածքում «Երիտասարդական քաղաքականության զարգացման ծրագրի» շրջանակներում անցկացվեց մուլտիէթնիկական մշակութային փառատոն «Գալաքտի 2013», որի շրջանակներում յուրաքանչյուր մունիցիպալիտետ ներկայացրեց իր տարածքում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների և վրացական ժողովրդական մշակույթը: Կազմակերպվեց ժողովրդական մանածագործության նմուշների ցուցահանդես-վաճառք, ներկայացվեց նաև Գալաքտի շրջանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների խոհանոցների ցուցահանդես-մրցույթ: Կայացավ համերգ տեղական ազգագրական պարի և երաժշտության համույթների մասնակցությամբ:

Լազոդեխի մունիցիպալիտետի աջակցությամբ Բոլնիսում կազմակերպվեց երիտասարդական փառատոն, որին մասնակցեցին 600 երիտասարդներ: Փառատոնի շրջանակներում կազմակերպվեց արվեստի նմուշների ցուցահանդես-վաճառք, մարզական ակտիվություններ տարբեր ձևերից և փառատոնն ավարտվեց ազգային փոքրամասնությունների մասնակցությամբ տարբեր ազգագրական և երաժշտական համույթների համերգով:

VII. Հաշտեցման և քաղաքացիական իրավահավասարության հարցերով պետական նախարարի աշխատակազմի կողմից իրականացված գործունեություն

Վերինտեգրման հարցերով Վրաստանի պետական նախարարի աշխատակազմը, որպես միջգերատեսչական հանձնաժողովի անդամ և համակարգող գերատեսչություն, ակտիվորեն ընտրվեց էր «Հանդուրժողականության և քաղաքացիական ինտեգրման հայեցակարգի և գործնական պլանի» ձևավորման և կատարման գործընթացին: Պետական նախարարի աշխատակազմը ղեկավարում էր միջգերատեսչական հանձնաժողովի աշխատանքը: Վարում էր հանձնաժողովի նիստերը և հանդիպումները, անց էր կացնում թեմատիկ բանավեճեր և խորհրդատվություններ: Ինչպես նաև իրականացնում էր տարբեր տեսակի միջոցառումներ ըստ հայեցակարգի ռազմավարական ուղղությունների:

Գործնական պլանի իմպլեմենտացիայի գործընթացը ընթանում էր բնակչության, տեղական ինքնակառավարումների, համայնքի լիդերների և ոչկառավարական կազմակերպությունների հետ սերտ հարաբերությունների ֆոնի վրա: Պետական

նախարարի աշխատակազմը տարբեր հարցերի կարգավորման նպատակով միջնորդում էր կենտրոնական իշխանության հետ:

Միջգերատեսչական հանձնաժողովի նիստեր և աշխատանքային հանդիպումներ

2013 թվականի ընթացքում անց են կացվել միջգերատեսչական հանձնաժողովի նիստեր և աշխատանքային հանդիպումներ:

Հունիսի 8-ին անցկացված նիստում ժողովրդական պաշտպանի և ժողովրդական պաշտպանի աշխատակազմին կից գործող ազգային փոքրամասնությունների խորհրդի ներկայացուցիչներին ներկայացվեց 2012 թվականի Գործնական պլանի կատարման զեկույցը: Հանդիպմանը քննարկվեց, թե ինչ հաջողություններ և բարդություններ էին ուղեկցում Գործնական պլանի իրականացման գործընթացին և ինչպիսի արդյունքներ ձեռք բերվեցին:

Վերը նշված զեկույցը Նախարարների կաբինետին ներկայացվեց հունիսի 20-ին կայացած կառավարության նիստում: Հանդուրժողականության և քաղաքացիական ինտեգրման 2012 թվականի Գործնական պլանի զեկույցը թարգմանվեց հայերեն, ադրբեջաներեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով և տեղադրվեց պետական նախարարի աշխատակազմի կայք-էջին:

Հանձնաժողովի թեմատիկ աշխատանքային հանդիպումներ

Սեպտեմբերի 20-ին կայացավ պետական միջգերատեսչական հանձնաժողովի աշխատանքային նիստը պետական լեզվի և կրթության ուղղությամբ: Քննարկվեցին ձեռք բերված դրական արդյունքները, ինչպես նաև բարդությունները և մարտահրավերները: Հանձնաժողովի անդամները դատողություններ արեցին այլ երկրների փորձի և Վրաստանի ենթատեքստում դրա ռելեվենտության/կիրառման մասին: Մասնակիցները համաձայնեցին ուղղությունների շրջանակներում թեմատիկ խմբերի ձևավորումների և լրացուցիչ ապա ձևաչափով աշխատանքը շարունակելու մասին:

Հոկտեմբերի 4-ին անցկացվեց միջգերատեսչական հանձնաժողովի աշխատանքային նիստ մեդիայի և տեղեկատվության մատչելիության ուղղությամբ: Քննարկվեցին ընթացիկ նախագծերը և ապագայի պլանները: Հանդիպման մասնակիցներին հաղորդվեց տեղեկատվություն հանրային հաղորդիչի կողմից «Չվենի էգո» (Մեր բակը) հաղորդումը և ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով «Մոամբե»-ի ձևաչափը փոխելու մասին: Նիստին հրավիրված էին ոչվրացալեզու տպագիր մեդիայի ներկայացուցիչները: Պետությունը աջակցում է 3 ոչվրացալեզու լրագրերի հրատարակությանը: Դրանք են հայալեզու «Վրաստանը», ադրբեջանալեզու «Գուրջիստանը» և ռուսալեզու «Սվոբոդնայա Գրուզիան»: Հատկանշական է, որ օրակարգում է այս հրատարակությունների նկատմամբ հետաքրքրությունը և կարիք

Է զգացվոմ ոչկրացակեզո րնակշոթյան շրջանոմ ակլեկացնեկո հարցը: Նիստի մասնակիցները համաձայնեցին, որ շարունակվի աշխատանքը այս ուղղությամբ:

Փոխանակման/ուսումնական այց

Միջգերատեսչական հանձնաժողովի անդամները մասնակցեցին նաև միջազգային փորձի փոխանակման միջոցառումներին: Էստոնիայի արևելյան գործընկերության կենտրոնի հրավերով և Էստոնիայի դիվանագիտական դպրոցի աջակցությամբ, միջգերատեսչական հանձնաժողովի անդամները, վերինտեգրման հարցերով պետական նախարարի առաջին տեղակալի ղեկավարությամբ, սեպտեմբերի 2-4-ին այցով գտնվում էին Էստոնիայում: Այցի նպատակն էր Էստոնիայի փորձի փոխանակումը քաղաքացիական ինտեգրման տեսանկյունից: Հանդիպումներ կայացան երկրի մշակույթի և կրթության նախարարությունների ներկայացուցիչների, ինչպես նաև քաղաքացիական ինտեգրման հարցերով աշխատող մասնագետների հետ:

Քաղաքացիական մասնակցություն

Հանդուրժողականության և քաղաքացիական ինտեգրման ազգային հայեցակարգի և Գործնական պլանի շրջանակներում անցկացված գործունեությանը ծանոթանալու նպատակով հաշվետու տարվա հունիս-հուլիս ամիսներին կայացան արտագնա հանդիպումներ ազգային փոքրամասնություններով բնակեցված Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջանում: Քննարկվեց պետական քաղաքականությունը ազգային փոքրամասնությունների ինտեգրման ուղղությամբ: Մտնեուլի բնակչությունը, տեղական ինքնակառավարման և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, խորհրդարանի տեղական պատգամավորները, երիտասարդ ակտիվիստները, ուսանողները և համայնքի լիդերները ծանոթացան ընթացիկ նախագծերին և ապագայի պլաններին: Հանդիպումներից մեկը կայացավ կրթության և գիտության նախարարության ներկայացուցիչների հետ և նվիրվեց կրթությանը և պետական լեզուն սովորելու հարցին, այս ուղղությամբ ընթացող ծրագրերի քննարկմանը:

Ապրիլի 12-ին վերինտեգրման հարցերով պետական նախարարի աշխատակազմի աշխատակիցները գործուղմամբ գտնվում էին Պանկիսի կիրճում՝ տեղում գոյություն ունեցող իրավիճակին և բնակչության հիմնախնդիրներին ծանոթանալու համար:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում անցկացվեցին հանդիպումներ մեդիայի, ոչկառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ: Քննարկվեցին ռազմավարության տարբեր ուղղություններով ձեռք բերված արդյունքները և բարդությունները, ինչպես նաև հետագա ռազմավարության խնդիրները և գերակայությունները:

Պետական նախարարի և առաջին տեղակալի այցերը և հանդիպումները

վերինտեգրման հարցերով Վրաստանի պետական նախարարը և նրա առաջին տեղակալը տարվա ընթացքում վարում էին աշխատանքային հանդիպումներ Վրաստանի տարբեր տարածաշրջաններում (Սամցխե-Ջավախեթի, Բվենո Բարթի, Աջարիա և Կախեթի) և մայրաքաղաքում: Հանդիպումների գլխավոր նպատակը քաղաքացիների գիտակցության բարձրացումը, նրանց ընդգրկվածության, տեղում գոյություն ունեցող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և դրանց կարգավորման աջակցությունն է:

Անցած տարվա ընթացքում վերինտեգրման հարցերով պետական նախարարը և նախարարի առաջին տեղակալը շնորհավորեցին Վրաստանում բնակվող ազգային և կրոնական փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին, ինչպես նաև երկրում լիազորագրված դիվանագիտական կորպուսին՝ նրանց ազգային և կրոնական տոների կապակցությամբ և մասնակցեցին տոնական միջոցառումներին: